

УИЛЯМ ФОКНЪР БРОШКАТА

Превод от английски: Кръстан Дянков, 1993

chitanka.info

I

Събуди го телефонът. С отварянето на очите си той вече бързаше, посегна в тъмното за халата и чехлите, защото знаеше още преди да се е разсънил, че съседното легло ще е все тъй празно, а телефонът се намираще на долния етаж, точно срещу вратата, зад която от пет години, подпряна високо в завивките, лежеше майка му. Събуждайки се, той вече знаеше, че е закъснял, защото тя вече е чула звъна, тъй както чуваше всичко, което по всяко време става в къщата.

Майка му минаваше за вдовица, а той бе единствен син. Когато замина да учи в колежа на Шарлотсвил, Вирджиния, с него тръгна и тя и в продължение на четири години, докато той не си взе дипломата, държа там къща под наем. Била е дъщеря на заможен търговец. Съпругът ѝ бил търговски пътник, който едно лято пристигнал в града с две препоръчителни писма — едното до пастора, другото до баща ѝ. Три месеца по-късно търговският пътник и дъщерята се венчали. Казвал се Бойд. След една година си подал оставката, преместил се в дома на жена си и от него ден убивал времето си на приказки пред хотела с адвокати и плантатори на памук. Бил мургав човек и се отличавал със страшно галантни жестове, особено когато свалял шапка на дамите. На втората година се родил синът. Половин година по-късно Бойд заминал. Просто си отишъл, оставяйки на жена си бележка, с която я уведомявал, че повече не може да понася да я гледа нощем в леглото как навива на празни макари канапите, които събирала от опаковките на домашните покупки. Жена му не чула повече нищо за него, но въпреки това отказала баща ѝ да анулира брака и да прекръсти сина си.

Търговецът умрял и завещал цялото си имущество на дъщерята и внука, който, макар от седем-осем годишна възраст вече да не носел костюмчета а ла малкия лорд Фонтлъррой, дванайсетгодишен и делник ходел с дрехи, в които изглеждал не дете, а джудже; по всяка вероятност той едва ли можел дълго да играе с другите деца, дори да имал позволенията на майка си. Майката своевременно намерила

училище за момчета, където без страх от наказание синът ѝ можел най-сетне да носи жакет със закръглени ревери и твърда мъжка шапка, макар че по времето, когато и двамата се преместили в Шарлотсвил за следващите четири години, той вече не приличал на джудже. Сега напомнял повече герой на Данте — мъж, малко по-крехък от баща си, но с подобна на неговата мургава хубост, който дори и непридружен от майка си, пак извърщал глава, разминавайки се на улицата с младите момичета на Шарлотсвил, а по-късно и на затъntenото селце в Мисисипи, където след време се преместили; лицето му имало израз на младите монаси, или по-точно ангели от алегиите на петнайсетия век. Тогава майка му получила въпросния удар; не се минало много и приятелките ѝ се заели да я осведомяват в леглото за приблизително оня тип момиче, който и самата тя подозирала, че синът ѝ не само ще намери, но и ще вземе за жена.

Тя се казваше Ейми, дъщеря на кондуктор по железниците, загинал при катастрофа. Живееше с леля си, която бе собственица на пансион. Бе живо, дръзко момиче, чиято по-късна репутация бе по-скоро резултат от измишльотините и кастовите предрасъдъци на южняшкия градец, отколкото на някакви лоши качества; в тия приказки имаше повече дим, отколкото пламък; макар винаги да получаваше покани за повечето балове, името ѝ бе станало нарицателно, особено сред по-възрастните жени, дъщери на стари западащи фамилии, подобни на тази, в която бе роден и бъдещият ѝ съпруг.

Така след време синът доби известна ловкост, като се прибира в къщата, да минава безшумно покрай вратата, зад която, подпряна на възглавниците си, лежеше майка му, да се промъква по стълбите и в тъмното да се добира до стаята си. Но една нощ не успя. Когато влизаше, прозорчето над майчината му врата бе както обикновено тъмно, но дори и да не беше, той едва ли би се досетил, че тъкмо днешния ден майка му е била посетена от своите приятелки, които са ѝ разказали за Ейми, и че майка му цели пет часа е лежала будна, подпряна в леглото, да наблюдава в мрака невидимата врата. Той се вмъкна тихо и както обикновено с обувки в ръка, но още незатворил пътната врата, тя го повика. Гласът ѝ бе спокоен. И го извика само веднъж:

— Хауърд!

Той откряна вратата. В този миг лампата до леглото ѝ светна. Бе поставена на масичка, на която имаше и часовник е мъртъв циферблат — да спре часовника бе първата работа на майка му, когато преди две години все още можеше да движи ръце. Приблужи, а тя го наблюдаваше — тлъста и отпусната жена, чието лице имаше цвета на лой, а тъмните очи, наглед без зеници и без ириси, светеха под съвършено бялата коса.

— Какво — каза той, — да не ти е зле?

— Ела по-близо — рече тя. Той се приближи. Сега и двамата се гледаха. И той разбра, може би защото го бе очаквал.

— Знам с кого си приказвала — каза той. — С ония дърти лешояди.

— Радвам се да чуя, че става дума за мърша — рече тя. — Сега мога да съм спокойна, че няма да я доведеш в нашия дом.

— Продължавай! Защо не каза „моя“ дом?

— Не е необходимо. Дом, в който живее почтена жена. — Гледаха се в светлината на лампата, пръскаща онова застояло сияние, което се среща само в стаята на болник. — Ти си мъж. Не те укорявам. Не съм дори изненадана. Само искам да те предупредя, преди да си станал за смях. Не смесвай къщата с плевника!

— С кое? Ха! — Върна се и отвори вратата със замах, напомнящ безочливата театралност на баща му. — С твое разрешение — каза той и не затвори вратата. Тя лежеше изправена на възглавниците си, вглеждаше се в тъмния вестибюл и го чу да отива до телефона, да звъни на момичето и да ѝ предлага утре да се венчаят. После отново се появи на прага. — С твое разрешение — повтори той и с нахалството, присъщо на баща му, затвори вратата. След малко майка му угаси лампата. Защото в стаята бе настъпило утрото.

Те обаче не се венчаха на следващия ден.

— Страх ме е — бе му признала Ейми. — От майка ти ме е страх. Какви ги приказва за мене?

— Не зная. С нея не разговарям за тебе.

— И дори не си ѝ казал, че ме обичаш?

— Много важно! Нека се венчаем.

— И да живеем с нея? — Спогледаха се. — Ще тръгнеш ли на работа да си направим наша къща?

— Защо? Пари имам достатъчно. А и къщата е голяма.

— Нейната къща! Нейните пари!

— Ще бъдат мои... наши. Един ден... Моля те.

— Хайде пак да танцуваме — бе казала тя. Това се случи в салона на пансиона, където тя напразно се мъчеше да го научи да танцува. Музиката не му говореше нищо. Шумът и по-скоро допирът на тялото ѝ нарушаваха и малкото чувство за координация, което би могъл да си изработи. Затова пък я водеше на баловете в Провинциалния клуб. Всички знаеха, че са сгодени. Въпреки това тя танцуваше с другите мъже и се заседяваше из спрелите в тъмните алеи автомобили. Веднъж той се помъчи да отвори дума за тия неща, да си поговорят и за пиенето.

— Защо не седнеш да пиеш с мене? — каза той.

— Ти си ми годеник. С тебе не е интересно.

— Да — рече той с онова послушание, с което приемаше всеки отказ; след миг обаче спря внезапно и застана пред нея. — Какво не ти е интересно с мен? Какво? — Тя политна, защото я стисна за рамото. — Какво не ти е интересно, а?

— О — рече тя, — не стискай толкова, боли.

— Знам. Какво не ти е интересно с мен?

Приблужи ги друга двойка и той я пусна. Само един час покъсно, по време на една от паузите, той я измъкна съпротивляваща се и викаща от един тъмен автомобил и я повлече през дансинга, опразнил се внезапно и заобиколен от матрони-придружвачки на младите момичета, наредени сега като театрална публика, дръпна един стол, праметна я на скута си и я напердаши. На утрото пропътуваха двайсет мили до съседния град и там се венчаха.

Този ден Ейми нарече мисиз Бойд „мамо“ за пръв и последен път, ако не се смята оня път, когато го произнесе може би от изненада или от възбуда. От немай-къде същия ден мисиз Бойд подари на Ейми брошката: една старовремска, глупава, ала все пак ценна вещ. Ейми я отнесе в стаята си и той видя как стои да я разглежда, съвсем хладнокръвна и съвсем непроницаема. После я остави в едно чекмедже — отвори го, вдигна я с два пръста, пусна я вътре и после обърса пръсти в роклята си.

— По някой път ще трябва да я слагаш — каза Хауърд.

— О, разбира се. Няма да се покажа неблагоприятна. Не се безпокой.

След известно време почна да му се струва, че Ейми изпитва удоволствие да си я слага, защото я носеше все по-често. После схвана, че е било не удоволствие, а просто акт на отмъщение, съчетан с абсолютна несъвместимост: носеше я по цяла седмица, забодена на басмяната престилка, с която вършеше къщната работа. Освен това я слагаше винаги, когато мисиз Бойд може да я види, винаги, когато, пригответи се да излизат, тя и Хауърд се отбиваха в стаята на майка му да ѝ пожелаят лека нощ.

Живееха на горния етаж, където година по-късно се роди детето им. Занесоха го на мисиз Бойд да го види. Тя извърна глава на възглавницата и го погледна.

— Жалко — каза тя, — не познавам бащата на Ейми. Та и колко ли съм пътувала по влака!

— Дъртата!... Тази мръсна... — разплака се Ейми и разтреперана се сгуши в Хауърд. — Защо ме мрази толкова много? — Какво съм ѝ сторила? Да се махнем от тук! Можеш да се заловиш за някаква работа.

— Няма нужда. Тя няма да живее вечно я.

— Ще живее! Вечно ще живее, само и само да ме мрази.

— Не — рече Хауърд. На следната година детето умря. Ейми отново се помъчи да го убеди, че трябва да се преместят другаде.

— Където и да е. Не ме интересува как ще живеем.

— Не! Не мога да я оставя тъй безпомощна и по гръб. Ти защо не почнеш да излизаш? Ходи на танци! Тогава няма да ти е толкова тежко.

— Да — рече тя поуспокоена. — Ще трябва. Повече не мога да понасям.

Единият казваше „ти“, другият „аз“, но нито един не рече „ние“. И така всяка събота вечер Ейми се приготвяваше, а Хауърд връзваше шала и обличаше палтото си, понякога направо върху ризата, слизаха долу, спираха се на вратата на мисиз Бойд, после Хауърд настаняваше Ейми в автомобила и я чакаше да се скрие. След това влизаше отново в къщата и с обувките в ръка, както едно време, преди да се оженият, се качваше по стълбите, отминавайки осветеното прозорче над вратата на майка си. Малко преди полунощ, пак с палтото и шала, той се смъкваше по стълбите, отминаваше все още осветеното прозорче и

чакаше на верандата завръщането на Ейми. След това влизаха и двамата и надникваха в стаята на мисиз Бойд да ѝ кажат лека нощ.

Една нощ тя се върна след един часа. Бе я чакал близо час по пижама и чехли на верандата, а бе ноември. Прозорчето над вратата бе тъмно и те не се отбиха.

— Някакъв идиот беше върнал часовника — обясни тя. Не го погледна, смъкна дрехите от себе си и заедно с другото бижу захвърли брошката на тоалетната масичка. — Надявах се, че няма да си толкова глупав да стоиш буден и да ме чакаш.

— Другия път като върнат часовника, вече няма.

Изведнъж тя застина и го погледна през рамо.

— Наистина ли? — Но той не я гледаше; само чу, усети нейното приближаване. Докосна го по рамото. — Хауърд! — Той остана неподвижен. Тя се притисна о него, смъкна се в нозете му и диво се разрида. — Какво става с нас? — И се блъскаше в него с безумно отчаяние. — Какво? Какво? — Той я успокои, но след като всеки се отправи към леглото си (вече имаха две отделни легла), чу, а след това и усети, че тя прекосява разделящото ги разстояние и отново се хвърля към него със същото диво и ужасено отчаяние, в което нямаше нищо женско, а по-скоро нещо детинско, прегърна го в мрака и зашептя: — Не че трябва да ми вярваш, Хауърд! Ти можеш! Можеш!

— Да — каза той. — Знам. Хайде сега, успокой се. Няма нищо.

След този случай малко преди дванайсет той навличаше палтото, връзваше шала, промъкваше се на пръсти по стълбите и покрай осветеното прозорче, шумно отваряше и затваряше външната врата, после открехваше вратата на майка си, която седеше изправена, подпряна на високите възглавници, с отворена книга и опряно на коленете си чело.

— Върнахте ли се най-после? — питаше тя.

— Да. Ейми се качи направо. Искаш ли нещо?

— Не. Лека нощ.

— Лека нощ.

И тогава се качваше, лягаше и след време (но само понякога) заспиваше. Преди да дойде това „поякога“, което понякога го отвеждаше в царството на съня, той размишляваше и си казваше с оня примиренчески и фаталистичен песимизъм на импотентен интелегент: *Но това не може да продължава вечно. Някоя нощ нещо неминуемо*

ще се случи и тя ще залови Ейми. И я знам какво ще направи. Но аз какво ще направя? Признаваше си, че не му е ясно. Всъщност една част от съзнанието му казваше, че знае какво ще направи, но той отхвърляше това; и в него пак се проявяваше интелегентът — не да погребее една мисъл, а да избяга от нея, да я захвърли встрани, и в невъзможността му отново се обаждаше мисълта: *Защото никой мъж не знае как би постъпил при определени обстоятелства; другите, помъдрите, може би щяха да си направят изводи, но не и той.* На сутринта Ейми се намираше в леглото си и при светлината на деня всичко се стапяше. Но сегиз-тогиз мисълта се връщаше дори и през деня и тогава от отдалечението на мозъчната си дейност, наблюдавайки живота си, това объркано цяло, една трета от което бе техен плод, чиято липса не можеха с нищо да запълнят, той си казваше: *Да, знам какво тя ще направи, знам също и какво ще ме помоли да сторя и съм сигурен, че няма да го сторя. Но какво тогава?* Но и това не бе за дълго, защото след малко си помисляше, че все още нищо не е станало и че до следващата събота има още шест безкрайни дни, и това бе гласът на безизходицата и вече не на разума.

II

Ето как стояха нещата, когато се пробуди от пронизителния звън на телефона; вече знаеше, че съседното легло е още празно. Не по-зле разбираше, че докато стигне до телефона, ще бъде вече късно, колкото и да избърза. Забрави чехлите, втурна се по ледените стъпала, видя как прозорчето над майчината му стая светва, стигна телефона и грабна слушалката:

— О, Хауърд, страшно съжалявам — беше Марта Рос, — прости, че те безпокоя, но знаех, Ейми ще се разтревожи. Намерих я в колата, като се върнахме, кажи й.

— Добре — каза той, — в колата.

— В нашата кола. Тя нали си загуби ключовете, докарахме я до вас и я оставихме на ъгъла. Как ли не я убеждавахме да дойде у нас да хапне малко шунка с яйца, ама тя... — Гласът замря. Той държеше студената слушалка до ухото си и чуваше тишината в другия край на жицата — тишина, изпълнена с нещо като слисване, като поет и неизпуснат дъх, нещо, продиктувано от женския инстинкт, самозащитно. Но паузата почти не беше пауза, защото почти незабавно гласът продължи, сега вече напълно променен, плавен, гладък, сдържан: — Ейми си е легнала, нали?

— Да, в леглото е.

— Много съжалявам, че те обезпокоих, събудих те. Но като знам, ще се разтревожи, нали е от майка ти, фамилна ценност. Ако още не е забелязала, не й казвай. — Жицата напрегнато забръмча. — Ало, Хауърд?

— Няма — каза той, — сега няма да я будя. Обади й се утре сутринта.

— Добре. Прости за безпокойството. Дано не съм събудила майка ти.

Той остави слушалката. Беше измръзнал. Усещаше студа под босите си нозе, подът бе сякаш от лед. Оттатък безжизнената врата майка му сега седи изправена на своите възглавници, той виждаше

нейното хлътнало лице и тъмни непроницаеми очи, косата, която според Ейми приличала на пожълтял памук, а до нея часовникът, чиито стрелки бе спряла сама един следобед преди пет години, показващи и досега четири без десет, часа, в който за пръв път се раздвижи след първия си удар. И когато отвори вратата, картината бе абсолютно същата, точна дори до положението на ръцете.

— Няма я в къщи, нали? — каза мисиз Бойд.

— Напротив. В леглото е. Ти знаеш кога се върнахме. Просто си забравила у Марта Рос един пръстен. Марта телефонира...

Но тя очевидно не го слушаше.

— Значи, можеш да се закълнеш, че в този миг си е вкъщи?

— Да, разбира се, тук е. Спи, нали ти казвам.

— Тогаз кажи ѝ да слезе да ми каже лека нощ.

— Глупости. Няма да ѝ кажа.

Гледаха се в очите, а между тях стърчеше дървената табла на леглото.

— Значи, отказваш?

— Да.

Погледаха се още миг: той понечи да се обърне, чувствайки, че тя не сваля очи от него.

— Тогава нещо друго ми кажи. Загубила е брошката, нали?

Но той не отвърна. Затваряйки вратата, погледна я още веднъж: и двамата странно подобни, смъртни и неумолими врагове в свирепата вражда на кръвта. След това излезе.

Върна се в спалнята, запали лампата, намери чехлите си, после хвърли няколко буци въглища върху жаравата в камината и я разрови да пламнат. Часовникът на полицата над камината сочеше един без двайсет. Изведнъж го обля топлина; вече не трепереше. Върна се в леглото, угаси светлината и сега остана да попуква само огънят, пулсираше и проблясваше по мебелите, по стъклените и огледалата на тоалетната маса, в по-малкото огледало над неговия скрин, върху който стояха трите сребърни рамки за фотографии — в двете големи той и Ейми, малката между тях празна. Лежеше и за нищо не мислеше. Мина му само: *Значи, това е то. Сега, надявам се, ще разбера какво трябва да сторя.* И после нищо, дори не се върна към тази мисъл.

Като упорито ехо пронизителният телефонен звън като че все още изпълваше къщата. След това дочу часовника над камината,

незамлъкващ, студен, тих. Запали лампата и взе от масата разтворената и оставена по очи книга, но му стана ясно, че не може да се съсредоточи в думите, пречеше му часовникът. Стана и приближи камината. Стрелките показваха вече два и половина. Посегна, спря го и обърна циферблата към стената. Донесе книгата до огъня и сега вече думите почнаха да влизат в разума му, техният смисъл бе ясен и неразмътен от времето. Тъй и не разбра кога е спрял да чете; изведнъж вдигна глава. Нищо не бе чул, но знаеше, че Ейми се е върнала. Не му стана ясно как е разбрал; седеше затаил дъх, неподвижен, вдигнал безобидната книга, в очакване. И чу Ейми:

— Аз съм, мамо.

Тя каза „мамо“ — помисли той, но остана неподвижен. — *Пак я нарече „мамо“*. Раздвижи се, остави внимателно книгата, отбелязвайки докъде е стигнал, и прекоси стаята — ходеше естествено, не се стараеше да заглушава стъпките си; отвори вратата и в този миг забеляза, че Ейми излиза от стаята на майка му. Тя заизкачва стълбите, също така естествено, токовете ѝ отекваха необичайно и остро в тъмната къща. Изглежда, майка му я бе повикала. Ейми се изкачваше, още не бе го видяла, в мъждивата светлина на вестибюла лицето ѝ бе някак далечно, напомняше листче от цвят върху яката на коженото ѝ палто и вече изпускаше пред себе си, към него някакъв кристално чист аромат на рози, сякаш избистрен от мразовитата нощ, от която бе дошла. След това го зърна на горното стъпало. Замря, но само за миг и още неизтекъл мигът, тя отново се движеше и отминавайки го, преди да влезе в спалнята, заговори:

— Много ли е късно? С Росови бях. Оставиха ме на ъгъла. Изгубих си ключа от колата в клуба. Сигурно автомобилът я събуди.

— Не. Отдавна е будна. От телефона.

Тя се приближи до огъня и протегна ръце. Като че изобщо не го чу, стоеше с палто, лицето ѝ розовееше от огъня, самото ѝ присъствие изпускаше сякаш това ухание на студ, този мразовит аромат, който я бе изпреварил по стълбите.

— Така и предполагам. В стаята ѝ светеше. И щом отворих входната врата, разбрах, че сме загубени. Още не бях влязла, а тя ми вика: „Ейми!“ Казвам: „Аз съм, мамо“, а тя — „Ела, влез, моля ти се.“ Седи на леглото с ония очи, дето нямат никакви очертания, и с оная коса, дето като че ли е скубана от бала миналогодишен памук, и вика:

„Ти, естествено, разбираш, че трябва да напуснеш този дом още тази минута. Лека нощ.“

— Да — каза той. — Будна е от около дванайсет и половина. Не можех нищо друго да направя, освен да настоявам, че вече си в леглото и спиш.

— Искаш да кажеш, че изобщо не е заспивала.

— Не. Събуди я телефонът, нали ти казах. Към дванайсет и половина.

Все тъй с протегнати над огъня ръце, тя го погледна през рамото на коженото си палто. Лицето ѝ бе розово, очите като никога светли и натезали, като очите на жена, която е изпитала удоволствие, и в тях се четеше нещо като небрежно-конспираторско състрадание.

— Телефонът ли? Тук? В дванайсет и половина? Що за абсолютно глупава... В същност все едно.

Сега се обърна с лице към него, като че бе чакала да се постопли; скъпото палто бе разтворено над крехкия блясък на роклята; в този момент от нея се излъчваше някаква хубост — и тя идваше не от лицето, чието безупречно копие наднича от кориците на хилядите списания всеки месец, нито от фигурата, от формите на преднамерено женско предизвикателство, в които километри целулоиден филм са приковали женското тяло на една цяла раса; тази хубост бе просто въплъщение на нещо съвсем истинско в стария и вечен смисъл на тази дума, примамливо и самоуверено, а когато го приближи, вече вдигнала ръце — и нещо безмилостно:

— Да, всяко зло за добро! — Ръцете ѝ го обгърнаха, тялото ѝ се отдръпна от кръста нагоре да го погледне в лицето, а нейното лице изразяваше тържество, на мястото на стопилото се мразовито ухание сега тя изпущаше топъл женски аромат. — Тя каза веднага. Значи, можем да тръгваме. Ясно ли ти е? Разбираш ли? Веднага можем да се махнем. Дай ѝ всичките пари! За какво ни са, ти можеш да намериш работа. Все едно къде ще живеем, как ще живеем. Сега вече няма за какво да стоиш тук. Тя сама... как се казваше... те освобождава от себе си. Само че загубих ключа от колата. Но и това няма значение. Ще вървим пеша. Да, пеша! И нищо няма да взимаме, нищо нейно.

— Сега? — попита той. — Посред нощ?

— Да! Тя каза веднага. Значи сега.

— Не — рече той. И това бе всичко, тя не разбра на кой от въпросите ѝ отговаря, какво отрича. Ръцете ѝ продължаваха да го притискат, само че изразът ѝ се промени, все още жив и все още необхванат от ужас; премина просто в недоверие, заприлича на дете, което не вярва на ушите си.

— Значи, пак не искаш? И сега няма да я напуснеш? Или може би искаш да кажеш, че тази вечер ще ме заведеш до хотела и утре ще се върнеш? Или изобщо няма да останеш с мен в хотела? Само ще ме заведеш, ще ме оставиш там и после... — Очите ѝ се впиха в неговите. — Чакай, чакай. Тук трябва да има нещо, има някаква причина... Почакай! — извика тя. — Телефонът, казваш. В дванайсет и половина? — Не отместваше поглед, ръцете ѝ се свиха, зениците заприличаха на точки, а лицето се наля с кръвожадност. — Ясно! Това е причината. Кой се намери да ме търси? Кажи! Настоявам да кажеш. И ще ти обясня. Кажи!

— Марта Рос. Каза, че са те оставили на ъгъла.

— Лъже! — извика тя начаса, още нечула името. — Лъже! Наистина тогава ме доведоха, но беше още рано и реших да отида у тях да хапнем шунка с яйца. Извиках на Франк, преди да обърне колата, и продължих с тях. Франк ще докаже! Тя те е излъгала! Ей-сега ме оставиха на ъгъла.

В неподвижния миг, който последва, те се спогледаха.

— Тогава къде ти е брошката? — попита той.

— Брошката ли? Каква брошка? — Но той вече бе видял как ръката ѝ се вдигна под палтото; освен това лицето ѝ показва оня детски захлас, когато децата в миг спират дъха си, преди да заплачат с неудържимо и все пак сковано отчаяние, заговори през сълзите като дете, което се задушаваше в пълното си малодушно отстъпление. — О, Хауърд! Ти не заслужаваше това! Не трябваше да го правя!

— Нищо — рече той. — Стига, Ейми. Замълчи, ще те чуе.

— Добре, ето виж, мъча се. — Но продължаваше да го гледа с внезапно смачканото си лице, странно неподвижно под невероятния поток вода, сякаш не само очите, а и всички пори изведнъж са бликнали; сега и тя заговори направо, тъй както течаха мислите ѝ, без да споменава въпроси или обстоятелства, не вече нападателно и не в оправдание: — Щеше ли да тръгнеш с мен, ако не беше разбрал?

— Не. Пак не бих тръгнал. Не мога да я оставя. И няма да я оставя, докато е жива. Нито тази къща. Не мога... — Гледаха се, тя се вглеждаше в очите му, като че виждаше там не отражението си, а пергаментното лице от долния етаж — купчината мръснобяла коса, жестоките и неумолими очи; собственият ѝ образ бе сякаш изтрит от нещо, надхвърлящо и слепотата: нещо твърдо, непобедимо, разпънато на кръст.

— Да — каза тя. Измъкна отнякъде парченце марля и леко почна да попива очите си, дори сега инстинктивно внимаваща да не размаже вече размития аркансил. — Бити сме. Тя ни би, както си лежи в леглото. — Обърна се, отвори шкафа, извади пътна чанта и нахвърля в нея кристалните принадлежности от тоалетната маса. След това отвори едно чекмедже. — Сега не мога да си взема всичко. Ще трябва...

Сега се раздвижи и той. От скрина, върху който се намираше малката празна рамка, измъкна портфейла си, взе от него банкнотите и ги пхна в ръката ѝ.

— Май не са много. Но до утре пари няма да ти трябват.

— Да — съгласи се тя. — Тогава можеш да ми пратиш и другите неща.

— Добре — каза той. Тя сгъна банкнотите между пръстите си. Не го гледаше. Трудно можеше да се разбере къде гледа, но във всеки случай не парите. — Нямаш ли някаква чанта или портмоне да ги прибереш?

— Имам — каза тя. Не преставаше да мачка парите, без да ги поглежда, без да им обръща никакво внимание, сякаш нямат никаква стойност и тя ги е взела просто разсеяно и несъзнателно. — Да. Бити сме. Просната на онова легло, от което никога няма да мръдне, додето не я изнесат някой ден, изнамери тази брошка и ни би. И двамата. — И се разплака. Гласът ѝ бе странно притихнал. — Детенцето ми! Горкото ми детенце!

Този път не ѝ каза да замълчи. Само я изчака отново да избърше очи — живо и енергично, погледна го с израз почти като усмивка, усмивката на едно грижливо гримирано вечерно лице, сега отпуснато, набраздено и натежало от умората и облекчението, което идва след сълзите.

— Е? — обади се тя. — Вече е късно. — Наведе се, ала той предугади и вдигна чантата; по стълбите слязоха заедно; над вратата

на мисиз Бойд видяха осветеното прозорче.

— Жалко, че не си с колата — каза той.

— Да. Изгубих ключа в клуба. Но се обадох в гаража. Утре ще донесат нов.

Спряха във вестибюла, той телефонира за такси. Докато чакаха, от време на време казваха по нещо.

— Най-добре веднага си лягай.

— Да. Уморена съм. Доста танцувах.

— Как беше музиката? Биваше ли я?

— Да. Всъщност не знам. Предполагам. Като танцува човек, обикновено не забелязва каква е музиката.

— И аз тъй мисля. — Таксито пристигна. Излязоха, той по пижама и халат; земята бе замръзнала, корава като желязо, а небето — ясно и хапливо. Помогна ѝ да се качи.

— Прибирай се бързо — каза му тя. — Поне палтото си да беше сложил.

— Сега — рече той. — Ще ти донеса другите неща рано.

— Не съвсем рано. А сега бягай. — Тя се облегна, плътно загърнатата в палтото. Той вече бе забелязал как по едно време, докато още бяха в спалнята, топлата ѝ женска дъхавина отново се прибра и сега тя пак излъчваше лекия дъх на мраз, чуплив, непроницаем и безнадежден. Автомобилът потегли и той повече не се обърна. Като затваряше вратата, майка му го повика. Но той не спря, дори не вдигна поглед към вратата ѝ. Изкачи се по стълбите, далеч от този мъртъв, равен, буден и безапелационен глас. Огънят бе угаснал. Огледалата и полираното дърво хвърляха силно розово сияние, мирно, безметежно и топло. Книгата все така лежеше разтворена на стола. Вдигна я, приближи се до масата между леглата, потърси и намери целофанената опаковка от чистачката за лула, с която си отбелязваше мястото, докъдето е прочел, сложи я между страниците и остави книгата. Беше джобното издание на „Зелените дворци^[1]“. Бе открил тази книга в юношеските си години и оттогава все нея четеше. По онова време го интересуваше само оная част, в която се разправя за пътешествието на тримата, които тръгнали да търсят несъществуващата Риолама — намираще страниците и скришом ги препрочиташе, тъй както всяко нормално момче нормално поглъща баналната еротика или по-пикантното четиво, възкачваше се и той на планината заедно с Рима, за

да пристъпи към пещерата, без да разбира, че всъщност го е привличал символът на пещерата, а накрая се спасяваше от него, изпитвайки като Рима същото желание и същата необходимост да избяга, проследяваше я покрай пещерата, додето спре, нетрайна като пламъчето на кибрита и също тъй слаба под студената и безчувствена луна, дори неподозираща неговото присъствие. С тогавашната си невинност вярваше, внезапно обзет от отчайваща радост, че нейната загадка изобщо не е загадка, тъй като е само физическа, че тя е телесно недосегаема и непълна; и както всички млади, оправдаваше и бранеше с кротко отчаяние собственото си същество (както му се струваше, станало такова или инакво не по своя вина), търсейки за това подкрепата на прочетеното в книгите. След като се ожени, престана да препрочита книгата, докато не умря детето и не почнаха съботните вечери. Сега той вече избягваше пътешествието до Риолама. Сега четеше само този пасаж, където Авел (единственият мъж на земята, който знаел, че е сам) странства из глухия запретен лес, изпълнен с песента на птиците. Отиде до скрина и отново дръпна чекмеджето, в което държеше портфейла си, постоя за момент, опрял ръка на ръба.

— Да — рече си той спокойно и на глас, — изглежда, винаги ми е било ясно как ще постъпя.

Банята се намираше в дъното на коридора, пристроена към къщата по-късно; вътре бе топло от приготвената за Ейми електрическа печка, която бяха забравили. Тук държеше и уискито си. Бе започнал да пие, след като майка му получи удара, и отначало си въобразяваше, че в това ще намери някакво освобождение; след смъртта на детето в банята винаги имаше едно двугалонно буре, пълно с царевично уиски. И макар че банята бе откъсната от къщата и се намираше точно в противоположната страна от стаята на майка му, той грижливо затъкна отворите около и под вратата с хавлиени кърпи, но след малко ги махна, върна се в спалнята и взе пухената завивка от леглото на Ейми. Намерил се отново в банята, натъпка кърпите обратно и закачи завивката на вратата. Но и това не го задоволи. Изправи се замислен и подпухнал (откакто се отказа да учи танци, не бе правил никакви физически упражнения, а сега, с това постоянно пиене, в осанката му нямаше почти нищо от едновременната стойка на римски войник), увиснала, ръката му държеше пистолета. Заоглежда се. Погледът му попадна на изтривалката, праметната върху ръба на

ваната. Усука ръката и пистолета в нея, насочи го към задната стена и дръпна спусъка. Изстрелът го разтърси, но бе приглушен. Въпреки това остана неподвижен, наостри уши, като че от това разстояние майка му можеше да чуе нещо. Нищо не долови; все пак освободи вратата, изтича бързо по коридора до стълбите и погледна надолу към тъмното прозорче над вратата. Без да спира, върна се обратно, чувайки в ушите си студеното и безсилно умозаклучение: *Като баща си — изглежда, не можеш да живееш и с двете неща; но за разлика от баща си, изглежда, не можеш да живееш без тях.* Каза си тихо: „Да, изглежда, това е истина. И тя ни е познавала по-добре, отколкото аз нея.“ Отново затвори вратата на банята, затъкна внимателно кърпите, но този път не закачи пуха. Метна го върху себе си, клекна, сгуши се в него и ухапа дулото на пистолета между зъбите си като лула, притисна пуха плътно около главата си, бързайки, с поривисти движения, защото бе почнал вече да се задушаваша.

[1] Роман от английския писател Уилям Х. Хъдсън (1841–1922)
— Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.